ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Панченко Богдан Сергійович, здобувач 4 курсу факультету №2 НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор **Тімуш І. С.**

В контексті розгляду питання захисту авторського права та суміжних прав, вважаю доцільним наголосити на тому, що в сучасних умовах набуття ринковою економікою нових масштабів, поширення об'єктів авторського права і суміжних прав в господарському обігу України викликало цілий ряд проблем, сутність яких приховує неспроможність однієї категорії осіб відстоювати свої законні інтереси, небажанні інших оплачувати використання прав, пов'язаних з об'єктами авторського права та суміжних прав, та, відповідно, бажанні третіх осіб отримувати прибутки від наведених суперечностей інтересів [3, 12].

Констатуємо, що сьогодні ця проблема в Україні вже вийшла далеко за рамки виключно охорони прав суб'єктів авторського права та суміжних прав, які зазнають матеріальної шкоди у великому та особливо великому розмірі від несанкціонованого використання належних їм об'єктів авторського права та суміжних прав, та порушень їх прав. Проаналізувавши статистичні дані, можемо стверджувати, що найбільш розповсюдженим порушенням авторських прав є незаконне використання об'єктів без отримання дозволу автора. Таке використання позбавляє автора можливості отримати належну винагороду, а способи використання творів суперечать меті, з якою вони створювались.

Питання захисту прав інтелектуальної власності нині в Україні окреслено по-новому, що зумовлено стрімким прагненням нашої держави інтегруватися у європейську спільноту, у зв'язку з чим і посилюються вимоги до визначеної проблеми, її законодавчого врегулювання на відповідному якісному рівні.

Невтішним є факт, що вітчизняна правова література не має в своєму арсеналі ґрунтовних досліджень поняття «піратства». Сучасний рівень інтелектуального піратства можна вважати, по суті, однією із нових форм злочинного бізнесу. Про це свідчать обсяги його поширення та розміри завданої правовласникам шкоди. Так, за даними МВС України, злочинці та організовані злочинні групи за рахунок порушень авторського права і суміжних прав в Україні отримують прибуток, який складає десятки мільйонів доларів США на рік [2, 14].

Відповідно до Закону України від 11 липня 2001 р. «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав — опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних

примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення.

Так, регламентом № 3295/94 Ради Європейського співтовариства від 22 грудня 1994 р. передбачені заходи, спрямовані на заборону вільного розповсюдження, експорту або реекспорту і встановлення режиму тимчасової заборони для підроблених і піратських товарів. Останні визначаються як «товари, які є копіями або містять копії, виготовлені без згоди володільця авторських або суміжних прав, або володільця прав стосовно рисунка чи моделі, зареєстрованих у відповідному національному праві». Таким чином, ознакою піратства є відтворення опублікованих творів або фонограм будь-яким способом для публічного розповсюдження без відповідного дозволу.

Згідно з Проектом типових положень BOIC, виготовлення екземплярів складає піратське діяння в тому випадку, якщо ці екземпляри виготовляються в комерційних масштабах і без дозволу власника прав на твір або його виконання, на фонограму, що охороняється, або передачу до ефіру, залежно від конкретного випадку. Власник ліцензії може надавати дозвіл на відтворення лише в тій мірі, в якій таке право йому дає його договірна ліцензія. Що стосується терміносполуки «комерційні масштаби», то йдеться про «поняття, яке повинне застосовуватися з врахуванням обставин, які супроводжують виготовлення. До чинників, які судам слід брати до уваги, відноситься об'єм виготовленої продукції, характер її виготовлення, чи використовувалася вона, а також прагнення до здобуття прибутку» [5].

Можемо наголосити, що піратство завдає збитки інтересам автора, видавця, а також власників суміжних прав. Паралельно воно заподіює збиток інтересам працівників індустрії культури, оскільки, змінюючи збут ліцензованої продукції, воно веде до зниження легального виробництва; нарешті, воно спричиняє збитки інтересам держав, адже особи, що займаються піратством, завжди діють приховано.

Загальновідомо, що особи, які займаються піратством, часто намагаються виправдати свою діяльність, стверджуючи, що, оскільки вони реалізують товари по нижчим цінам – роблячи їх доступнішими для широкого загалу, який не міг би їх придбати. Але, не зважаючи навіть на цей факт, це результатом того, що вони наживаються на об’єктах права інтелектуальної власності, які створені без їх трудової діяльності. Таким чином, ця категорія осіб не поповнює національні здобутки, а, навпаки, знищує основу місцевої індустрії і негативно впливає на її стосунки з іноземними видавцями і виробниками.

Проаналізувавши вищенаведене, піратство у сфері авторського права і суміжних прав можемо розглядати у вузькому та широкому значенні. У першому випадку — це законодавче визначення піратства: незаконне виробництво та введення в обіг саме контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм, програм мовлення. Піратство у

сфері авторського права і суміжних прав у широкому розумінні — це порушення прав шляхом використання творів або об'єктів суміжних прав без дозволу суб'єктів цих прав, при цьому основна мета такого використання — отримання прибутку.

Помітно, що в Україні термін «піратство» законодавчо закріплений лише у вузькому розумінні. Тому актуальною вважаємо проблему віднесення до згаданого визначення використання творів, фонограм, комп'ютерних програм, розповсюджених без виробництва їх копій, а також надання в прокат їх примірників із порушенням прав авторів, виконавців інших суб'єктів суміжних прав.

На підставі викладеного, можна зробити висновок, що інститут авторського права не може успішно існувати і виконувати свої функції без досконалого нормативного регулювання та визначення особливостей відповідальності за порушення цих прав. Від захисту цивільно-правовими, адміністративними і кримінально-правовими засобами авторського права в Україні залежить дотримання в нашій державі конституційних прав громадян у сфері інтелектуальної власності, а також виконання міжнародних зобов’язань України перед світовою спільнотою, що є однією із принципових вимог Євроінтеграції.

Наголошуємо на необхідності проведення якісної трансформації українського законодавства у сфері інтелектуальної власності з урахуванням позитивних моментів світового досвіду, його відповідність з міжнародними нормами та стандартами, удосконалення національної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності на прикладі європейських країн, забезпечення фінансової стабільності установ, які займаються інноваційною діяльністю, при цьому враховуючи потреби українського населення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11 липня 2001 року №2627-III.

2. Коваль А. Проблеми додаткової кваліфікації порушень авторського права і суміжних прав / / Юридична газета. — 2015. — № 15. — С. 18.

3. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права та суміжних прав: погляд на проблему / / Право України. — 2013. — С. 72-75.

4. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм : Закон України від 23 берез. 2000 р. № 1587- III / / Офіційний вісник України. — 2000. — № 16.

5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: Угода Світової організації торгівлі від 15.04.1994р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon.nau.ua.